

РОЗРАХУНКОВІ КНИГИ ЛЬВОВА ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ МІСТА У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XV ст.

У статті розглянуто проблему соціальної стратифікації Львова у першій половині XV ст. на основі аналізу комплексу записів найстарішої із розрахункових міських книг. Авторка виявила кількість записів стосовно видатків і доходів міста й на цій основі зробила висновки щодо професійної стратифікації мешканців та їхнього складу.

Ключові слова: Львів, розрахункові книги, шосовий податок, міщани, нерухома власність.

Yelyzaveta Piankova

LVIV ACCOUNT BOOK AS A SOURCE FOR THE SOCIAL STRATIFICATION OF THE TOWN IN THE FIRST HALF OF THE 15TH CENTURY

The article is devoted to one of the elder town's income-expenditure book which is considered as a source for the social stratification of the city of Lviv from 1404 to 1414. The main problems which are stated from the analysis of the book's registries (registrum) connected to the citizen's status and their occupation. It is also revealed the peculiarities of the connections between the city authorities and inhabitants. The account registries of the book exposed the average quantity of the dwellers who were obliged to pay a different kind of taxes, especially a szos which was levied from the citizens who had the property. Additionally, it showed that the registrum of the book could also be interpreted not only as an economic constituent of Lviv in the 15th century but also as a source for the depiction of the various spheres of citizen lives. For instance, the taxes registers provided a broad range of communities which were engaged in merchantry, craftsmanship, renovation work, and light manufacturing. We could find in the sources their titles, names, and sort of occupation. Notably, most of the citizens who were involved in a different kind of work received from the town's government encouragement in the form of monetary payments and another benefit. The texts of the registries at the book have also shown capitulary of the middle ages Lviv streets. According to this, my presumption was stated to account how many dwellers had lived at the one the street and even if they did how it is calculated due to the average amount of Lviv's citizens. Forasmuch as the Polish historian Stanislaw Kutrzeba idea was stated that at the beginning of the 15th century it was at least 2481 citizens of Lviv.

Key words: Lviv, accounts book, szos taxes, citizens, properties.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

© П'янкova Є., 2020

У практиках досліджень соціокультурної історії пізньосередньовічних і ранньомодерних міст Львів надалі залишається одним із найкраще збережених у документальному сенсі об'єктів для досліджень міської історії. Пізньосередньовічна топографічна стратифікація Львова поєднувала у собі поділ міста на передмістя і середмістя з центральною площею та прилеглими до неї вулицями. Відповідно соціальна стратифікація видозмінювалась протягом тривалого часу, хоча до основної групи, про яку йтиметься у статті, слід зарахувати групу міських урядників, мешканців міста (міщан) і ремісників.

Варто зазначити, що пізньосередньовічні рахункові книги Львова як джерело для вивчення міської громади досить довгий час залишалися поза дослідницькою увагою. Першим, хто на по-

чатку 1900-х років зауважив їх інформативність, був польський історик Станіслав Кутшеба (Kutrzeba S., 1900. S. 404). Його розвідка присвячувалася фінансовим книгам Львова першої половини XV ст., у якій було проаналізовано чисельний склад населення та демографічні зміни у пізньосередньовічному Львові. Серед сучасних вітчизняних дослідників демографічної та соціотопографічної історії міста відзначимо Мирона Капралю, для якого предметом розвідки стали фінансові розрахункові книги Львова XVI ст. (Капраль М., 1997). Продовження дослідження питання міститься у його монографії, присвяченій міським урядниками Львова XIII–XVIII ст. (Капрал М., 2008. 420 s.).

Джерельною базою дослідження стала одна з трьох книг багатотомної серії «Pomniki dziejowe Lwowa», виданих наприкінці XIX ст. директором

архіву давніх актів у Львові Александром Чоловським, — «Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414», опублікована у 1896 р., що містить реєстри (*registrum*) видатків та рахунків міста у період 1404–1414 рр.

Метою статті є розгляд соціальної стратифікації міста Львова 1404–1414 рр. на основі реєстрів міської розрахункової книги, датованої цим часом.

У передмові до видання цієї книги у 1896 р. А. Чоловський зазначив, що її оригінал — це паперовий кодекс обсягом 353 аркуші в напівшкіряній обкладинці XVIII ст. Щодо основних упорядників розрахункової книги, то, за висновками видавця, ймовірно реєстри вписувалися двома міськими писарями — Яном у період 1404–1413 рр. та Еразмом у 1413–1414 рр.

Не вдаючись до детального аналізу організації міської канцелярії Львова першої половини XV ст., варто зазначити, що, за висновками Я. Тандецького, робота міських канцелярій у Короні Польській на початку XV ст. вже була досить активною, до їх складу, окрім писаря, входили такі особи, як підписар (*vicenotarius*), секретар (*notarius consulum*), а також підписок, що очевидно мав виконувати функції підписаря (Tandecki J., 2015. S. 415).

Ймовірно, осіб, які б додатково допомагали у роботі міської канцелярії, могло бути й більше. Тож, за припущенням Б. Вирозумської, у краківській міській канцелярії початку XV ст. разом із писарями могло працювати до 10 осіб, серед яких були також печатники та перекладачі (Wyrozumska B., 1997. S. 27).

З'ясовано, що у період 1406–1414 рр. писарем у міській канцелярії Львова був Ян (Янушко) Толмач (Karpal M., 2008. № 1770. S. 340). За висновками Б. Петришак, останній належав до міської еліти й мав нерухомість у місті, на що вказує сплата ним податку з будинку на вулиці Єврейській, а також броварні на вулиці Галицькій (Petrišak B., 2013. S. 297).

Щодо другого міського писаря — Еразма, то відомостей про нього небагато. Вочевидь, він міг мати якусь власність у місті, про що свідчить реєстр у книзі від 23 серпня 1413 р. про сплату ним податку разом з Пйотрем Моргенштерном та міщанином Миколаєм Беке, хоча робити якісь суголосні висновки з приводу його діяльності як урядника канцелярії важко (Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 324. S. 122). Ймовірно, недовготривала кар'єра Еразма мала закінчитись перед 1419 р., коли новим міським писарем став Вінцентій, що тримав цю посаду аж до 1444 р. (Останній раз Вінцента було згадано у записах від 23 березня 1444 р. як «alden statschreiber», тобто колишнього писаря (Petrišak B. 2013. S. 297)).

Зосновного змісту реєстрів розрахункової книги 1404–1414 рр. виділяються записи, що стосувалися видатків міста (*registrum distributorum*), дохо-

дів і рахунків (*registrum perceptorum et expositorum civitatis*), а також податків (*exhacciones*). З усіх 353 реєстрів у представленому матеріалі лише у 1404 р. налічуємо 10 записів, що стосувалися б видатків міста (Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 16–26. S. 5–7). З цих записів маємо такі реєстри: загальні видатки міщанам (*communio distribute civitatis*), райцям та шляхетним мешканцям (*exposita in reysis et honoracionibus in factis civitatis*), видаток на водогін та каналізацію (*registrum canalium*), теслярам (*carpentariorum*), міським війтам (*aduocacia civitatis*), майстрам зброї — гарматникам (*magistrum pixidum*), борги міщанам (*racione et debita in quibus ciuitatis obligatur*) та видатки церкви (*Ecclesia*). Цікавим тут є записи видатків міста на водогін і каналізацію. Ймовірно, що у 1404 р. у Львові розпочалися будівельні роботи над системою міського водогону, про що може свідчити запис на виплату від 1405 р. керівнику цих робіт Пйотру Стехеру (Ibidem. № 76. S. 19). За припущенням Л. Харевічової, цей запис може також вказувати на здійснення вже раніше водогінних робіт, за що було сплачено Пйотру, або за якісь інші його професійні заслуги у 1404 р., за які він оплати не отримав (Charewiczowa Ł., 1934. S. 7).

Не вдаємося до детального підрахунку загальних сум, що їх місто могло виплатити у 1404 р., тому що цікавими зараз для нас є реєстри, які стосувалися шляхетних мешканців, а також поодинокі видатки людей, у яких, ймовірно, міська рада позичала гроші. Як-от, 25 лютого 1404 р. маємо запис для Мацея (*Mathias*, мешканця Перемишля (*famulum ciuitatis*)) та клієнта перемишльського замкового воеводи Конрада у розмірі того чиншу, що він виплатив з Медики. (Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 24. S. 6). Одразу складно відповісти на питання, які справи Конрад Мюнстерберг мав у Львові, але, за висновками Єжи Сперки, він був вихідцем із Сілезії і вже на межі XIV–XV ст. тримав маєтки на Галичині (Sperka J., 2010. С. 285). Від нього взяла свій початок родина Кусенецьких, чиї представники у XV ст. мали тісний зв'язок із родиною Птачків у перемишльській землі. Зокрема, єдина донька Конрада Кусенецького Катерина не пізніше 1442 р. вийшла заміж за Сигізмунда Птачка з Янковичей, який у тому ж році записав їй 200 празьких грошей віна на частину маєтку Ченстковичі у переворському повіті перемишльської землі. (Пашин С., 2001. С. 75). За припущенням І. Смутка, представниками роду Кусенецьких були брати Конрад, Фредерік, Георгій, які володіли у перемишльській землі маєтками Кусеничі, Челятичі (частина), Заболотці (частина), Батичі (частина), Вишатицьким солтиством (Смуток І., 2013. Т. 5. S. 119).

Окрім наявних у нашому розпорядженні видатків і рахунків міста, слід зазначити, що, во-

чевидь, реєстри вписувались неупорядковано, а подеколи і зовсім не записувались, про що свідчить наявність пустих місць у книзі, наприклад перед записом: «*Percepta aduocacie*». Загалом з представлених 353 реєстрів, що їх опубліковано, налічуємо лише 31 запис, де записи про будь-які рахунки або видатки для мешканців міста відсутні. Така кількість реєстрів зафіксована у період 1404–1412 рр. і почасти стосувалась ремісників різних професій, наприклад воскобійників (*Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. 1410 р. № 256. S. 92.; № 261. S. 94.*), гарматників (*Ibidem. 1409 р. № 269. S. 83.; № 256. S. 92. 1412 р. № 306. S. 146*) або звичайних робітників, чия професія у реєстрі не зазначена (*Ibidem. 1408 р. № 209. S. 72.*).

У цей час порожні також фінансові записи для війтів (*Ibidem. 1404 р. № 7. S. 2; 1406 р. № 98. S. 23*) та інших місцевих урядників (*Ibidem. 1408 р. № 190. S. 64.*).

Такі ситуативні випадки ймовірно можуть пояснюватись тим, що ми не маємо у розпорядженні відповідного джерельного матеріалу для цих людей у період 1404–1412 рр., але з іншого боку, брак цих записів може також свідчити про відсутність будь-якого виду виплати у міський магістрат з боку вищезгаданих осіб. Зважаючи на те, що війти, як місцеві урядники, формально не сплачували податку за нерухомість, вони мали змогу отримувати прибутки від різних поточних справ у магістраті, та, головне, від розгляду судових вироків і позовів, чії записи очевидно мали б відобразитись у реєстрах судових міських книг (Капраль М., 2006. С. 116).

Щодо реєстрів рахунків та доходів, то тут доречно було б зазначити кілька моментів. По-перше, місто отримувало доходи від податків мешканців з їхньої нерухомості — так званий шосовий податок. Його розмір у Львові різнився залежно від розміру нерухомості та зазвичай не мав чітко встановленої грошової суми.

У період за 1404–1414 рр натрапляємо на шосові реєстри 10 разів, тобто щорічно. Окремо у 1407 р. маємо шосовий реєстр для вірмен (*Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. S. 11, 34, 40, 57, 73, 94, 107, 118.*).

С. Кутшеба на основі цих реєстрів виокремив три категорії шосового податку: 1) податок від будинку, 2) податок від маєтку, 3) податок за згодою (*arbitrium*) (Kutrzeba S., 1900. S. 404). Останній стягувався у сталому розмірі, але точно не відомо, з кого саме. У реєстрі від 1407 р. такий податок мав сплачуватися людьми, тільки-но звільненими від податку на маєток, але у 1417 р. *arbitrium* вже мали виплачувати всі, враховуючи податок маєтковий. За висновками С. Кутшеби, такий вид стягування міг стосуватися мешканців міста, які жили самостійно, мали прибуток і не володіли великими маєтками або навіть взагалі не мали неру-

хомої власності, як-от дрібні купці або ремісники (*Ibidem. S. 406.*).

Детальний аналіз шосового податку в рахункових книгах Львова пізнішого часу допоможе встановити особливості функціонування податку *arbitrium* у Львові першої половини XV ст.

Окрім суто економічної складової, сплата податків мала на меті встановити, хто з мешканців міста володів тією або тією власністю та в якому розмірі. Реєстри від 1406 р. називають нам деяких осіб, що були звільнені від таких виплат, зокрема міщани Леонард Ейзінгутельс (*Leonardo Eyzinhutels*), Матіс Маргенборг (*Mattis Margenborg*), Шебніц (*Schebnicz*), Ганнік Фете (*Hanik Fette*), Миколай (Ніклос) Зомерштайн (*Niclos Zomersteyn*), Ян Мейснер (*Johannes Meysner*), Ѓотке Крюзе (*Götke Krüze*), Петер Чансар (*Petir Czansar*) та Ян зі Снятина (*Johannes von Snyatyn*). Вони позначені у реєстрі як «*Ciues solute carentes vxoribus et domiciliis*» (*Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 37. S. 8.*).

Прикметним є те, що звільненими від сплати податків з майна й нерухомості могли бути лише міські урядники, бургомістр, райці та лавники. Останні разом з тим отримували офіційні виплати, як-от грошові цензи з податків і судових вироків. Райці ж не мали сталих виплат від міста, якщо не враховувати щедрих витрат на ратушу й різних подарунків для них від міщан (Samsonowicz H., 1986. S. 458).

Довгий час в історіографії побутувала думка про заміну відносно демократичного періоду функціонування міської ради Львова протягом XV ст. поступовою узурпацією влади з боку райців та лавничої ради, що вилилась у низку конфліктів між міщанами й міською радою вже у першій третині XVI ст. (Ptaśnik J., 1925. S. 228).

Одним із яскравих прикладів такого непорозуміння став звинувачувальний виступ з боку міщан у 1519 р. проти міської ради у питаннях зловживання останніми своїми повноваженнями та надмірною витратою державних коштів на особисті потреби (Łoziński W., 1892. S. 61).

У результаті, організована королем Сигізмундом I комісія із королівських достоянників, у яку входили львівській староста Станіслав з Ходчі, його брат руський воевода Оттон і львівський архієпископ Бернард Вільчек, мала розглянути це питання, ухваливши відповідні рішення (*Ibidem*). Комісія встановила нову інституцію (*Lonheria*), що мала на меті врегулювати питання розпорядження державною власністю та бюджетом з боку міської ради, а також новий порядок вибору міських урядників. Згідно з останнім уряд райців ставав пожиттєвим, а після смерті когось із них нові обиралися з представників судової лави шляхом кооптації, але без згоди міщан. Кількість райців зростала з 6 до 12 осіб, які раз на рік змінювали свої обов'язки згідно з внутрішньою ротацією

(Prochaska A., 1919. S. 29). Саме цей випадок деякі дослідники вважали за відхід від відносно демократичного стилю управління міською радою до олігархічного. Тут слід зазначити, що такий порядок вибору міських урядників не був чимось новим для інших міст Польського Королівства. Зокрема, за таким принципом міські достойники обиралися у Кракові наприкінці XV ст. (за погодженням краківського воєводи), а також у Познані, де від 1504 р. вибір нових райців мав відбуватись за згодою короля (Kozubska-Andrusiv O., 2015. P. 41).

Конфлікт 1519 р. і відповідні постанови комісії дозволили райцям Львова обиратися самостійно, без погодження королівських намісників, що, на нашу думку, варто було б розглядати не в контексті узурпації влади, а як можливість для автономного і незалежного від держави управління міською радою.

Вочевидь, серед привілеїв, якими могли користуватись члени ради та судової лави, могли бути пільги та фінансові привілеї. У досліджуваному нами джерелі не наведено жодної з таких поступок, хоча можна припустити, що як райці, так і лавники у період 1404–1414 рр. не сплачували шосу, про що свідчить їх відсутність у списках податкових реєстрів досліджуваної нами книги.

Окрім сум, що їх міщани сплачували на користь міста у першій половині XV ст. у Львові, рахункові книги дають нам перелік вулиць, які вочевидь вже на той час існували у місті.

Таким чином, шосові податки мали виплачувати мешканці Галицької (*Platea Haliczensis. Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 48. S. 11; № 126. S. 34; № 172. S. 57; № 262. S. 94*), Татарської (*pl. Tatarsensis*) — у джерелах пізнішого часу вона вже має назву Краківської (*Ibidem. № 51. S. 12; № 128. S. 35; № 216. S. 75*), Божого тіла (*pl. Corporis Christi. Ibidem. № 54. S. 13; № 131. S. 36*) та Єврейської (*pl. Iudeorum. Ibidem. № 55. S. 13; № 132. S. 36*) вулиць. Окрім переліку вулиць, маємо також у розпорядженні записи про оподаткування мешканців, які проживали на передмісті перед Галицькою (*ante portam Halycensem. Ibidem. № 45. S. 10*), та Татарською брамами (*ante portam Tartaryensem. Ibidem. № 102. S. 24*).

У своєму дослідженні шосового податку у Львові XV ст. С. Кутшеба визначив кількість мешканців (ремісників, купців, торговців), зобов'язаних сплачувати шос. Найбільш детальний реєстр, що фіксує таких осіб, припадає на 1405 р., і, за висновками дослідника, вказує на 569. Відповідно найменша їх кількість — 296 — була у 1413 р. (Kutrzeba S., 1900. S. 409).

Така різниця у цифрах може пояснюватись тим, що у реєстрі від 1405 р. були зафіксовані люди (92 особи), які зобов'язувались виплатити шос з галицького та татарського передмість, від-

повідно за 1413 р. ми не маємо у розпорядженні таких реєстрів. Враховуючи загальну кількість людей, що за записами мали виплатити шосовий податок, можемо визначити ту кількість з них, яка, ймовірно, тримала нерухомість на вулицях у середмісті Львова у 1405–1414 рр.

Далі подаємо перелік вищезазначених вулиць і кореляцію із кількістю мешканців, які мали там власність (*табл. 1*).

Враховуючи ці дані, можемо дійти висновку щодо кількості власників міської нерухомості у Львові на вулицях Галицькій та Татарській. Реєстр за 1405 р. подає нам найбільше число — 101 особа з Татарської і відповідно найменше — 8 осіб — з вулиці Божого тіла. Безперечно, ці дані не варто брати за остаточні, оскільки у своєму розпорядженні ми маємо лише частину податкових реєстрів Львова у період 1405–1414 рр. і, як видно з таблиці, не з кожного року. Попри те, краще виглядає ситуація з Галицькою вулицею. Кількість осіб, які, ймовірно, тримали там нерухомість і мали виплатити податок на 1411 р., зростає, що, з одного боку, може свідчити як про приріст мешканців на цій території (це потребує окремого дослідження), так і про привабливість для них самого місця. За дослідженням М. Капралю, згідно з реєстром 1405 р. середмістя Львова налічувало 195 будинків, без урахування єврейської та вірменської дільниць (Капраль М., 1996. С. 71).

Якщо ж умовно припустити, що на Галицькій і Татарській вулицях у цей період мешкало 120 осіб, можемо уявити, що у відсотковому сенсі вони на цей час володіли 62 % житлового фонду львівського середмістя.

Не багато відомостей надає нам податковий реєстр з приводу мешканців Єврейської вулиці. Окрім 39 осіб, що мали виплатити податок у 1405 р., і 29 — у 1406 р., не маємо більше інформації щодо кількісного складу мешканців цієї території. Разом з тим податковий реєстр називає імена перелічених осіб, що, на перший погляд, дає змогу проаналізувати етнічний склад мешканців міста. Оскільки визначення останнього не є предметом цієї розвідки, зазначимо лише, що з 552 жителів середмістя Львова у 1405 р. 349 мали німецьке походження, 63 з них були вірменами, 28 русинами, 23 — поляками, а у 87 випадках визначити етнічну приналежність мешканця вдалось неможливим (Капраль М., 2003. С. 260–261).

За підрахунками С. Кутшеби, у 1404–1414 рр. загальна кількість мешканців у Львові (враховувано на підставі осіб, які мали платити всі податки, зокрема й шосові) складала приблизно 2481 осіб. Якщо ж умовно припустити, то у період 1405–1411 рр. від загальної кількості населення міста 4 % мешканців мали нерухоме майно на Галицькій вулиці, 11 % — на Краківській та 2 % — на Єврейській.

КІЛЬКІСТЬ МЕШКАНЦІВ, ЯКІ СПЛАЧУВАЛИ ПОДАТКИ,
НА 4-х ВУЛИЦЯХ СЕРЕДМІСТЯ ЛЬВОВА У 1405–1411 рр.

Рік	Назва вулиці			
	Галицька	Татарська (Краківська)	Єврейська	Божого тіла
1405	19 ²⁷	101	39	9
1406	9	–	29	8
1408	17	89	–	–
1409	–	97	–	–
1410	23	–	–	–
1411	27	–	–	–

Щодо професійної стратифікації міста, податкові реєстри надходжень фіксують нам існування у Львові на початку XV ст. осіб такого фаху, як майстер з виготовлення сукна (*rasorium*) (Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 2. S. 11), продавці солі (*salsatorum*) (Ibidem. № 4. S.11) (зокрема, ця діяльність у Львові була поширена на вул. Руській), ятники (*penestices*) (Ibidem. № 58. S. 15.) — небагаті купці, які для продажу товарів використовували ятки, що встановлювали у визначеному місці у певний час за дозволом міської влади (Капраль М., 1994. С. 33).

За податками визначаємо також майстрів з цегли (*latrificatorum*) (Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. № 176. S. 59), воскобійників (*frixorium*) (Ibidem. № 227. S. 79) і майстрів з вироблення луків (*artifex*) (Ibidem. № 144. S. 43).

Вочевидь у першій половині XV ст. у Львові також мешкали муляри (*muratorum*) (Ibidem. № 204. S. 47) та годинникарі (*horologus*) (Ibidem. № 22. S. 5). Наразі важко встановити, які саме годинники виробляли останні, але відомо, що одним із таких майстрів у досліджуваний нами період був Хельбазем Затлер (*Hellbazem Zatler*), що мешкав у середмісті на першій ділянці Площі Ринок, про що свідчить сплата ним шосового податку з будинку в 1411 р. (Ibidem. № 291. S. 108).

Якщо порівняти, які професії існували у Львові на початку XV ст. та у першій третині XVI ст., не побачимо особливих відмінностей. Те, що фінансові книги більш раннього часу не містять інформацію про професії чинбарів, римарів, сідлярів або бондарів, не означає, що їх не було. За слушними висновкам М. Капрала, вже на початку XV ст. у Львові існувало 9 ремісничих цехів: різників, пекарів, ковалів, шевців, кравців, римарів і сідлярів, броварників, кушнірів і до цього переліку можемо також

зарахувати купецьку та крамарську корпорації (Капрал М., 2008. С. XIII).

Підсумовуючи, зазначимо, що склад ремісників у соціальній структурі Львова першої половини XV ст., за досліджуваними у цих реєстрах рахунковими книгами, міг варіюватися залежно як від загальноновживаних потреб міста, так і за рахунок концентрування в одній цеховій корпорації фахівців з певної справи.

Аналіз кількості записів шосового податку з нерухомості у Львові демонструє, що його розмір не був сталим. Хоча це не дає нам підстави для остаточного вирахування вартості нерухомого майна у середмісті. Шосові реєстри вказують на кількість осіб, які могли проживати у місті, сплачуючи шос, а отже, і мати нерухомість на двох з головних вулиць середмістя — Краківський та Галицький. Майновий ценз представників різних професій, які могли володіти нерухомим майном у середмісті Львова, а тому платити шосовий податок з нього, не був константним. Розгляд цінової кореляції нерухомого майна представників певних груп ремісників (кравців, шевців тощо) можливий за умов порівняльного аналізу розрахункових книг.

Щодо питання доходів і видатків міста, то, за досліджуваними реєстрами, кількість видатків значно поступалась числу надходження грошових виплат до магістрату. Це може пояснюватись як нагальною потребою розв'язання загальноміських питань, як-от побудова водогону або виплати місцевим зброярам-гарматникам, так і банальною відсутністю інших схожих записів у досліджуваному джерелі. Перспективним напрямом подальших досліджень бачимо передусім всебічний аналіз такого типу реєстрів у зіставленні із записами виплат іншим урядникам міста, що дасть змогу поглибити уявлення про розвиток Львова у першій половині XV ст.

²⁷ Де число — це кількість осіб. Позначка «-» свідчить про відсутність інформації згаданого реєстру.

ДЖЕРЕЛА

1. Капраль М. Власники нерухомості на львівських передмістях у другій чверті XVI ст. (за матеріалами чиншових реєстрів). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. 1997. Вип. 32. С. 188–198.
2. Капраль М. Власники нерухомості середмістя Львова 30–40-х років XVI століття у світлі шосових реєстрів (Соціотопографічний аспект). *Записки Наукового товариства імені Шевченка. Том ССXXXIII. Праці Історично-філософської секції*. 1997. С. 148–181.
3. Капраль М. Демографія Львова XV — першої половини XVI ст. Львів: історичні нариси; упор.: Я. Ісаєвич, Ф. Стеблій, М. Литвин. Львів, 1996. С. 67–81.
4. Капраль М. Станово-професійна структура населення Львова у другій чверті XVI ст. (за матеріалами міських рахункових книг). *Україна в минулому*. 1994. Вип. VI. С. 7–34.
5. Капраль М. Функціонування органів влади Львова у XIII–XVIII ст. (нарис історії інститутів магдебурзького права). *Український історичний журнал*. 2006. № 5. С. 111–130.
6. Пашин С. Перемышльська шляхта второй половины XIV — начала XVI вв. Тюмень, 2001. 172 с.
7. Смуток І. Родовий склад шляхти Перемишльської землі у XV — початку XVII ст. *Rocznik Lubelskiej o Towarzystwa Genealogicznego*. 2014. Т. 5. S. 110–148.
8. Charewiczowa Ł. Wodociągi starego Lwowa 1404–1663. Lwów, 1934. 72 s.
9. Czołowski A. Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414. Pomniki dziejowe Lwowa. Т. II. Lwów, 1896. 184 s.
10. Kapral M. Urzędnicy miasta Lwowa w XIII–XVIII wieku, Toruń, 2008. Wydawnictwo Adam Marszałek. 420 s.
11. Kozubska-Andrusiv O. Urban elites of Lviv: emergence, development, and self-representation. Social and political elites in Eastern and Central Europe (15th–18th centuries). Ed. Luca C., Radavan L., Simon A. London, 2015. P. 35–64.
12. Kutrzeba S. Szos we Lwowie w początkach XV wieku. *Przewodnik Naukowy i Literacki : dodatek do "Gazety Lwowskiej"*. 1900. R.XVIII. S. 400–411.
13. Łoziński W. Patrycjat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. Lwów: Gubrynowicz i Schmidt, 1892. VI+423 s.
14. Petrišak B. Pisarze miejscy lwowscy jako testatorzy i spadkobiercy od XIV do pierwszej połowy XVII wieku. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* 2013. R. 61 Nr. 2. S. 281–300.
15. Prochaska A. Lwów a szlachta. Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa, 1919. 98 s.
16. Ptaśnik J. Walki o demokratyzację Lwowa od XVI do XVIII wieku. Lwów, 1925. №39. 32 s.
17. Samsonowicz H. Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1986. 676 s.
18. Sperka J. Początki osadnictwa rycerstwa śląskiego na Rusi Czerwonej. *Княжа доба: історія і культура*. 2010. Вип. 3. С. 278–301.
19. Tandeci J. Dokumenty i kancelarie mieskie. *Dyplomatyka staropolska* pod redakcją Tomasza Jureka. Warszawa, 2015. S. 407–445.
20. Wyrozumska B. Kancelaria miasta Krakowa w średniowieczu. Kraków, 1995. 128 s.

REFERENCES

1. Kapral, M. (1997). Vlasnyky nerukhomosti na lvivskykh peredmistiakh u druhii chverti XVI st. (za materialamy chynshovykh reiestriv). *Visnyk Lvivskoho universytetu, Serii i storychna*, 32, 188–189 [in Ukrainian].
2. Kapral, M. (1997). Vlasnyky nerukhomosti seredmistia Lvova 30–40-kh rokiv XVI stolittia u svitli shosovykh reiestriv (Sotsiotopohrafichniy aspekt). *Zapysky Naukovoho tovarystva imeni Shevchenka, ССXXXIII*, 148–181 [in Ukrainian].
3. Kapral, M. (1996). Demohrafiia Lvova XV — pershoi polovyny XVI st. *Lviv. Istorychni narysy*, Upor. Ya. Isaievych, F. Steblii, M. Lytvyn, 67–81 [in Ukrainian].
4. Kapral, M. (1994). Stanovo-profesiina struktura naselennia Lvova u druhii chverti XVI st. (za materialamy miskykh rakhunkovykh knykh). *Ukraina v mynulomu*, V, 17–34 [in Ukrainian].
5. Kapral, M. (2006). Funktsionuvannia orhaniv vlady Lvova u XIII–XVIII st. (narys istorii instytutiv magdeburskoho prava). *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, 5, 111–130 [in Ukrainian].
6. Charewiczowa, Ł. (1934). Wodociągi starego Lwowa. 1404–1663. Lwów [in Polish].
7. Czołowski, A. (1896). *Księga przychodów i rozchodów miasta 1404–1414*. Pomniki dziejowe Lwowa. Т. II. Lwów [in Polish and Latin].
8. Kapral, M. (2008). *Urzędnicy miasta Lwowa w XIII–XVIII wieku*. Wydawnictwo Adam Marszałek. Toruń [in Polish and Latin].

9. Kozubska-Andrusiv, O. (2015). Urban Elites of Lviv: emergence, development, and self-representation. In: *Social and Political Elites in Eastern and Central Europe (15th–18th centuries)*. Ed. Radvan, Laurentiu and Luca Cristian. London, 35–64 [in English].
10. Kutrzeba, S. (1900). Szos we Lwowie w pączatkach XV wieku. Przewodnik Naukowy i Literacki R.XVIII: dodatek do “Gazety Lwowskiej”. Lwów [in Polish].
11. Łoziński, W. (1892). Patrycjat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. Lwów: Gubrynowicz i Schmidt [in Polish].
12. Pashyn, S. (2001). Peremyshlskaia shliakhta vtoroi polovyny XIV — nachala XVI vv, Tiumen [in Russian].
13. Petriśak, B. (2013). Pisarze miejscy lwowscy jako testatorzy i spadkobiercy od XIV do pierwszej połowy XVII wieku. *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej*, 61 (2), 281–300 [in Polish].
14. Prochaska, A. (1919). *Lwów a szlachta*. Lwów: Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa. [in Polish].
15. Ptaśnik, J. (1925). *Walki o demokratyzację Lwowa od XVI do XVIII wieku*. Lwów [in Polish].
16. Samsonowicz, H. (1986). *Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich [in Polish].
17. Smutok, I. (2013). Rodowy skład shliakhty Peremyshlskoi zemli u XV— na pochatku XVII st. *Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego*, T. 5 [in Ukrainian].
18. Sperka, J. (2010). Początki osadnictwa rycerstwa śląskiego na Rusi Czerwonej. *Knyazha doba: istoriya i kultura*, 3, 278–301 [in Polish].
19. Tandecki, J. (2015). Dokumenty i kancelarie mieskie. Dyplomatyka staropolska; pod redakcją Tomasza Jureka, 407–445. Warszawa [in Polish].
20. Wyrozumska B. (1995) *Kancelaria miasta Krakowa w średniowieczu*. Kraków [in Polish].

Дата надходження статті до редакції: 19.04.2020 р.